

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Török Miklós*
Cím: *Egy igazi Ankerschmidt nagy magyar fia*
Forrás: *Nevezeti Ujság*

1942
(Hely)

1942. 8.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Kaas Ivor

Idő

1942

Személy

Egy igazi Ankerschmidt nagy magyar fia

Báró Kaas Ivor születésének 100. évfordulója

A Kemény Zsigmond korát követő nemzedékek publicistáinak sorában, a száz év előtt 1842 január 24-én született báró Kaas Ivor volt az, akinek szelíme legelvenebben hatott a magyar politikai közgondolkodásra. Ellenfeleire is csak úgy, mint a vele egy táborban levőkre. Nagy tévedés volt 1910 december 29-én bekövetkezett halála idején, történelmi távlat nélkül, egyik nagynevű publicistánknak az a kijelentése, hogy négy évtizedes újságírói és publicisztikai működése „szapanbuborék” volt s hatástalanul mult el, mert nem győzte le Tisza Kálmán liberalizmusát s azt a radikális politikát sem, amely ellen az egyházpolitikai harc idején, a néppárttal együtt, az Alkotmányban és a Hazánkban harcolt. Az igazság az, hogy ha nem is érte meg a keresztényebb és szociálisabb Magyarországot, mégis ott van az ő keznyoma a történelem alakulásában. És igazság az, hogy Tisza Kálmán tizenöt éves kormányzati rendszerének nagy sikerei mellett is végzetessé vált hibái jóvátehetetlenül elposványosították volna a magyar közéletet a közigazgatási és gazdasági korrupció már szinte balkánias tünetei között, ha a 80-as és 90-es években nem áll ott a küzdőtéren báró Kaas Ivor, ez a különös szellemű és lelki

összetételű egyéniség, sokszor magárahagyatva, majdnem mindig ellenzékben, de örökös őrtállásban, a tisztultabb és keresztényebb közéleti erkölcs és törvényesség uralmáért folytatott erőfeszítések hadállásainak élén.

Dán származása ráütötte külső megjelenésére a germán eredet bélyegét; szikár, magas alakját, szelíd nézésű mély kék szemét, kemény elhatározást tükrözőtető arcvonásait dán őseitől örökölte, de gondolkodásban és érzésben aligha lehetett valaki magyarabb. Az alkotmányosság, a törvényesség, az ekkeseredett politikai küzdelemben is kötelező lovagiasság, tősgyökeres magyar lélekre vallott, konzervatív ember volt, nem születésének rendi tudata, hanem belső — mondhatnánk tudományos, történelmi érzékből fakadó meggyőződése szerint, még is legelső azok sorában, akik már a mult századvég gazdagsága és fénye mögött felismerték a szociális újjászületés reformjainak szükségességét a Rerum Novarum igazságai szerint. Benne élt abban a korban, amikor az indusztriálizálódás „koreszme” volt, de nem látta senki világosabban, mint ő, hogy céltevesztett dolog, mesterséges gyáripart teremteni a mezőgazdasági terményekre alapított ipar elhanyagolásával. Ez a fel-

ismerés állította gróf Károlyi Sándor agrárpolitikai és szövetségi törekvései mellé az Alkotmányban és a Hazánkban. Ő volt az, aki elsőként ismerte fel az Amerika felé megindult szörnyű kivándorlási láz leküzdésének sorsdöntő jelentőségét, olyan agrárpolitikával, amely kenyert tud adni a kifelé menekülő emberek százezreinek. Politikus volt, több cikluson át képviselő és harcos, de nem korának az a fajta politikusa, akinek a mandátum volt a kenyere, a társadalmi élet élvezeteinek jogcime és nem az a harcos, akinek a toll csak sebeket adó fegyverül szolgált a publicista kezében. Protestáns volt és pedig felekezetének hű követője, de ágya fölött ott függött egy lourdesi olvasó, amelyet Molnár Jánostól kapott s hosszú éveken át legtekintélyesebb vezércikkirója volt a katolikus Alkotmánynak, elszánt ellenfele a magyar társadalmat lelki életében felkavaró egyházpolitikai reformoknak. Talán senki sem támadta olyan élesen és lendülettel Tisza Kálmánt, Bánffy Dezsőt, mint ő, de hosszszas betegsége alatt Tisza István és Bánffy Dezső leggyakoribb látogatói között voltak. Rendkívüli ember volt, akiről Prohászka Ottokár, mint a magyar újságírás tüneményéről írt s akinek nevét kora legnagyobb publicistáinak nevei között örökölte meg a magyar újságírás története.

1848-ban Simovich altábornagy vezette

a báró Wallmoden-Gimborn vértesezredet, amelynek alezredese egy dán származású katona volt: báró Kaas Ede. Az ezred azt a parancsot kapta, hogy egy magyar csa-

patot Pozsony környékén támadjon meg. Az alezredes, akinek felesége Ivánka Ida volt, lemondott, mert nem akart magyar feleségének nemzete ellen harcolni. Visszavonult felvidéki birtokára és ott nevelte fel fiát Ivort, olyan mély és tökéletes magyarságban, mint amilyen magyarrá vált ő maga, a szabadságért s törvényességért küzdő nemzettel való teljes együttérzésében. A fiu 17 éves korában, 1859-ben már jogász volt és az elnyomatás leg-súlyosabb napjaiban az ifjuság vezére lett. Résztvett Prottmann budapesti rendőrfőnök emberei ellen indított küzdelemben s ezért államveszélyes forradalmárnak kiáltották ki. Prottmann elfogta, de végül is vele tárgyalta, hogy békét köthesse az ifjusággal, amikor látta, hogy a tüntetés állásában megingatja. Ez a siker nem vakította el az ifju Kaast, mert amikor 1861-ben az alkotmányosság helyreállításának reménye felcsillant, megakadályozta az ifjuság fegyveres szervezkedését azzal a meggyőződéssel, hogy Deák Ferencnek van igaza s a fegyverkezés törvénytelen. A 19 éves ifju jogász, a törvényesség és a jogfolytonosság gondolatával állt a kiegyezés művének első lépései mellé s olyan sikerei voltak, hogy Jókait is ő választotta meg Pesten, a 61-iki országgyűlés képviselőjévé. Azután utazásokat tett Egyiptomba, Távolkeletre s egy ideig Amsterdamban is tartózkodott. A kiegyezés idején gróf Andrássy Gyula miniszterelnök maga mellé vette és fogalmazóként működött, de végül is újságíró lett. Mint riportert résztvett a király hajóján, a Suez-csatorna megnyitásának ünnepélyén. A Hon című lapnak, majd Csúskássy Pesti Hírlapjának, azután Ábrányi

Pesti Naplójának lett munkatársa, egyre nagyobb tekintélyre emelkedő vezércikk-írója. A Tisza-korszakban nagy lendülettel támadta a rendszert s ezzel rendkívüli népszerűséget is szerzett nevének. Eszményi magaslaton, az erkölcsi tisztaságért, vallásos meggyőződésért harcolt, írásaiban nem személyeskedett, uri hangját még a legádázabb küzdelmekben is megőrizte, abban a korban, amikor a szinte korlátlan sajtószabadság mellett, a legsúlyosabb személyi invektívák eldurvult hangja napirenden volt. Hatását mégsem érte senki utol. Korának hirhedt nagy közéleti botrányaiban keményen kiállt a gátra, az ő cikkei söpörték el gróf Zichy-Ferraris Viktort, de amikor egy halálos kimenetelű párbajban ez az ellenfele meghalt, őszintén meggyászolta, a képviselőház öngyilkossá lett alelnökét, Bokros Eleket ő buktatta meg 1893-ban. A Bánffy-kormány idején a nagy választási visszaélések hőseit: Szalavszkyt és Tarnóczyt ő szoritotta ki a közéletből s az ő cikkei vitték sikerre ezen a választáson a néppárt első mandátumának ügyét. Zsámbokréten báró Kaas Ivor később néppárti mandátumot is kapott. De nagy híve volt Apponyinak is s az ő pártjának volt képviselője a főváros belvárosi kerületében több cikluson át.

Báró Kaas Ivor elsősorban és mindennek fölött újságíró volt. Irógörccs miatt cikkeit a szerkesztőségek ifju tagjainak diktálta le. Mindig azoknak a kezdő uj-

ságíróknak, akiket nevelni akart s akiről feltette, hogy tisztában vannak a témával. Egyes mondatai után megkérdezte az ifjut:

— Jól van így?

Ha valaki okosan tett megjegyzést, azzal bizalmasan és hosszasan elbeszélgett. A nevezetes Balaton-kávéházi újságíró asztaltársaságnak állandó látogatója volt s csak akkor szünt meg írni és dolgozni, amikor halála előtt néhány évvel súlyos betegség támadta meg. Utolsó cikkét 1909-ben, az Alkotmány husvétii számában írta. Az újságírónak, akinek cikkét lediktálta, így szólt:

— *Az emberekkel nem tudtam semmire sem menni, rendbe akarok jönni a jó Istennel.*

És lediktálta a cikkét, amely vallomás volt vallalosságáról és arról a mély meggyőződéséről, hogy a kereszténységért való helytállása nem volt hiábavaló:

„Az isteni gondviselésben és a magyar nép életerejében bizva állítom — írta —, hogy lesz feltámadás. A keresztény Magyarországot fel kell támasztani a kőszirból.“

A súlyos beteg ágyánál többször megjelent Erdély nagy püspöke, gróf Majláth Gusztáv Károly és Prohászka Ottokár is. Ugy kölfözött el e világból 1910 december 29-én, mint egy eszményien tiszta ember, aki élete hosszú küzdelmeiben soha meg nem hálálható szolgálatokat tett, igazi Ankerschmidt fiuként, nemzetének.

K. TÖRÖK MIKLÓS